

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, Mgr. Daniely Zemanové, Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobkyně: **Y. M.,** zastoupena Mgr. Bc. Ladislavem Kočkou, advokátem se sídlem Václavské náměstí 12, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 1. 2009, čj. OAM-1-615/VL-20-P10-2007, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 10. 2009, čj. 29 Az 3/2009 - 27,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 10. 2009, čj. 29 Az 3/2009 - 27, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Shora uvedeným rozhodnutím žalovaného nebyla žalobkyni udělena mezinárodní ochrana podle § 12, 13, 14, 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění (dále jen „zákon o azylu“). V odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný mj. odkázal na výpověď žalobkyně, podle níž jakákoli činnost, která by mohla být považována za uplatňování politických práv a svobod, se týkala pouze osoby jejího bratra, ona sama se do takové činnosti nikdy nezapojila. Ze země původu odešla ze strachu z jednání policistů, které žalovaný nepovažoval za jednání motivované některým z azylově relevantních důvodů. S odkazem na shromážděné informace o zemi původu žalovaný též uvedl, že v Bělorusku je postihování rodinných příslušníků za opoziční aktivity jejich příbuzných výjimečné, zůstává pouze v rovině výpovědi ze zaměstnání nebo studia na státní škole, což se týká jen nejvyšších politických kruhů opozice.

[2] Žalovaný tak dovodil, že ani velmi negativní jednání státních orgánů (policistů) není možno považovat za pronásledování, pokud není vedeno azylově relevantními motivy. Žalobkyně navíc mohla přesídlit na jiné místo v zemi, neboť potíže s policisty se týkaly jen místa, kde žila. Žalovaný chápe snahy žalobkyně o vyšetření případu zmizení jejího bratra a její tíživou situaci, do které se v důsledku toho dostala, nicméně byl nucen konstatovat, že tyto problémy, jakkoli tíživé, nejsou azylově relevantní. Ve vztahu k důvodům pro udělení azylu podle § 14 zákona o azylu pak žalovaný konstatoval, že nezjistil žádný zvláštního zřetele hodný důvod pro jeho udělení. Neshledal též žádné skutečnosti, které by opodstatňovaly udělení doplňkové ochrany žalobkyni.

[3] Žalobkyně rozhodnutí žalovaného napadla žalobou ke Krajskému soudu v Hradci Králové, v níž především uvedla, že opakovaně a naléhavě požadovala po policii informace ohledně zmizelého politicky aktivního bratra, policie jí vyhrožovala, a stala se tak stejně nepohodlnou osobou jako její bratr. Informace o zemi původu skutečnou situaci v Bělorusku zlehčují, pročež rozhodnutí žalovaného neodpovídá skutečnosti.

[4] V replice na vyjádření žalovaného pak žalobkyně uvedla, že zákon o azylu k naplnění znaku pronásledování pro zastávání politických názorů nevyžaduje členství v politické straně či hnutí. Žalobkyni bylo vyhrožováno pouze z toho důvodu, že oprávněně požadovala informace o zmizení jejího bratra. V této souvislosti odkázala na rozsudek zdejšího soudu sp. zn. 2 A 45/2008 (*správně 2 Azs 45/2008 – pozn. NSS*), z něhož vyplývá, že byla pronásledována pro uplatňování politických práv a že si žalovaný podmínky pro udělení azylu vyložil restriktivním způsobem. Žalobkyně se též domnívá, že jí nelze spravedlivě vyčítat, že své potíže neřešila přestěhováním, jelikož k tomuto kroku neměla dostatek prostředků, potíže by to nemuselo vyřešit a navíc by se jednalo o rezignaci na uplatňování základních lidských práv. Vedle toho by takové přestěhování nebylo prakticky možné bez osobních dokladů, jež byly žalobkyni zabaveny.

[5] Krajský soud rozsudkem blíže označeným v záhlaví tohoto rozsudku žalobu zamítl a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že ve správním řízení neshledal žádnou procesní vadu a zcela správnými shledal i právní závěry žalovaného. Odůvodnění nesplnění podmínek § 12 zákona o azylu ze strany žalovaného považuje krajský soud za zcela přiléhavé a odpovídající všem okolnostem. Kromě žalovaným zmiňované možnosti přesídlení soud dodal, že žalobkyně měla možnost stížnosti na chování policistů, což neučinila. Její výpověď o tom, že nevěděla, kam by se měla obrátit, soud označil za nevěrohodnou, protože jí jistě musí být v jejím věku známo, že policejní oddělení v místě má nadřízený orgán, a to zvláště ve chvíli, kdy jí byl odebrán průkaz totožnosti. Za nevěrohodnou označil soud i výpověď žalobkyně týkající se příjmení osoby, která jí pomáhala s vycestováním z vlasti.

[6] Pokud zástupce žalobkyně poukazoval na domněnku státních orgánů o tom, že žalobkyně participovala na činnosti svého bratra, krajský soud takovou skutečnost z žádného jejího vyjádření neshledal. Z vyjádření naopak vyplývá, že pokud by sama nechodila na policii, policisté by si jí nevšímali, pročež se nemohlo jednat o pronásledování ve smyslu § 2 odst. 8 zákona o azylu. Pokud je totiž její příběh pravdivý, zcela jistě měla možnost si na odbytí své žádosti o policejní pomoc stěžovat. V této souvislosti krajský

soud odkázal na rozsudek zdejšího soudu sp. zn. 4 Azs 129/2005. Soud vyhodnotil vyjádření žalobkyně jako účelové stupňování případného nebezpečí. Pokud žalobkyně hovoří pravdu, pak to, že její bratr nepřišel domů a od určitého dne o něm neměla zprávy, ještě nemusí nutné znamenat, že byl zadržen policií, tedy, že o něm policie měla a mohla mít jakékoliv zprávy. V daném případě se tak jednalo pouze o ničím nepotvrzenou domněnku žalobkyně. Jestliže si žalobkyně na postup policistů ani na odebrání dokladů nikde nestěžovala, jeví se její výpověď jako značně nevěrohodná, a to i v souvislosti s právem na dostatečné informace ve smyslu Listiny základních práv a svobod. Nevěrohodné a rozporuplné je i její sdělení o případném politickém zapojení jejího bratra. Správným a zákonným shledal soud i závěr žalovaného, že na žalobkyni nelze vztáhnout žádný z důvodů pro udělení doplňkové ochrany.

II.

[7] Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, v níž uplatnila kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Konkrétně uvedla, že naplnění podmínek přijatelnosti kasační stížnosti spatřuje ve stanovení jednotného výkladu pojmu pronásledování a uplatnění práva na informace jako práva politického v judikatuře správního soudnictví. Krajský soud v daném případě nesprávně posoudil otázku splnění podmínek § 12 písm. a) a b) zákona o azylu.

[8] Stěžovatelka dále zrekapitulovala skutečnosti, jež uvedla v průběhu správního řízení, a dovodila, že důvodem negativního chování policie a výhrůžek vůči stěžovatelce byla jednak její možná účast na bratrově činnosti, jednak snaha získat informace o zmizelém bratrovi poté, co se stal nezvěstným bezprostředně po domovní prohlídce. Neochota policejních orgánů poskytnout jakoukoliv informaci a jejich následný nátlak, aby stěžovatelka ustala ve své snaze o zjištění informací, vede k závěru, že toto jednání běloruských státních orgánů bylo v rozporu s právem na informace dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod, které bylo v rozsudku zdejšího soudu sp. zn. 2 Azs 45/2008 označeno za právo politické.

[9] Z téhož rozsudku je patrné, že stěžovatelka nemusí být členkou konkrétní politické strany či explicitně prezentovat své politické názory. Názor žalovaného, že i velmi negativní jednání ze strany státních orgánů není možno považovat za pronásledování, pokud není toto jednání vedeno pro azylově relevantní motivy, je nesprávná. Výhrůžky ze strany policie byly vedeny právě pro uplatňování politického práva na informace, na nějž se vztahuje § 12 zákona o azylu. Stěžovatelka dále odkázala i na rozsudek zdejšího soudu ze dne 21. 12. 2005, čj. 6 Azs 235/2004 - 57.

[10] Názor krajského soudu, že se stěžovatelka měla obrátit se svými problémy na nadřízené policejní orgány, nebere v úvahu poměry, které v Bělorusku panují. Jak navíc plyne ze správního spisu, stěžovatelka se na nadřízeného policistů, kteří jí sebrali občanský průkaz a neposkytli informace o bratrovi, obrátila, ale byla odmítnuta. Tím je vyvrácen názor soudu, že se měla obrátit na nadřízené orgány. V kontextu výše uvedeného neobstojí ani tvrzení, že stěžovatelka by nebyla pronásledována, pokud by sama nechodila na policii. Tím by totiž byla od počátku vyloučena z uplatnění svých politických práv. Na základě své velmi negativní zkušenosti má stěžovatelka důvodnou obavu z pronásledování v případě, že by se vrátila zpět do vlasti. Uvedená represe ze strany státních orgánů naplňuje znaky pronásledování podle § 2 odst. 8 zákona o azylu, neboť šlo o opatření

působící závažné porušení lidských práv a psychický nátlak, které bylo vedeno státními orgány. S přihlédnutím k její osobní situaci stěžovatelka nemohla nalézt účinnou ochranu v jiné části státu, neboť změna bydliště pro svévolné odebrání dokladů policií nepřicházela v úvahu.

[11] Z výše uvedených důvodů stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

III.

[12] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti popírá její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy. Plně odkázal na obsah správního spisu a výpovědi, které v jeho průběhu stěžovatelka učinila. Soud neshledal pochybení žalovaného, přičemž se ve svém rozsudku vypořádal se všemi žalobními body. Žalovaný proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

IV.

[13] Protože v průběhu řízení o této kasační stížnosti vyšlo najevo, že stěžovatelka se nezdržuje v místě svého hlášeného pobytu, novou adresu soudu neoznámila a její současný pobyt není znám, přistoupil Nejvyšší správní soud za použití § 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. k ustanovení opatrovníka. Tímto opatrovníkem byla ustanovena Organizace pro pomoc uprchlíkům, a to na základě usnesení ze dne 22. 4. 2010, čj. 1 Azs 6/2010 - 71. Stěžovatelka však dne 16. 6. 2010 zdejší soud kontaktovala, předložila novou plnou moc pro nového právního zástupce. Vyjasnilo se tak, že stěžovatelka se ve skutečnosti zdržuje stále na stejné adrese. Z tohoto důvodu odpadl základní předpoklad ustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 3 o. s. ř., totiž že by stěžovatelčin pobyt nebyl znám. Proto dále jednal Nejvyšší správní soud nikoliv s opatrovníkem, nýbrž se stěžovatelkou zastoupenou advokátem na základě plné moci.

V.

[14] Nejvyšší správní soud se nejprve dle § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje stěžovatelčiny vlastní zájmy. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem (pro jeho výklad viz usnesení NSS z 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS, všechna zde cit. rozhodnutí NSS jsou dostupná na www.nssoud.cz). Jelikož se soud ve svém rozhodnutí dopustil zásadních pochybení, jimiž se zdejší soud musel zabývat i bez návrhu (viz níže), přičemž náprava těchto pochybení může mít význam nejen pro tuto individuální věc, ale pro azylovou judikaturu krajských soudů jako celek, byla kasační stížnost shledána přijatelnou.

[15] Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), shledal však vady, k nimž musel přihlédnout i bez návrhu [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

[16] Kasační stížnost je důvodná.

[17] Soud se nejprve zabýval kasačními důvody podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť dospěl k závěru, že rozhodnutí krajského soudu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů. Jak totiž zdejší soud dovodil již v rozsudku ze dne 31. 1. 2008, čj. 4 Azs 94/2007 - 107, je-li odůvodnění rozhodnutí krajského soudu vystavěno na rozdílných a vnitřně rozporných právních hodnoceních téhož skutkového stavu, je takové rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost. Krajský soud při posuzování žalobních námitek týkajících se důvodnosti stěžovatelčiných obav z pronásledování učinil závěry, které nejenže neodpovídají skutečnostem obsaženým ve správním spisu, ale též jsou vzájemně rozporná.

[18] Předně je nutno konstatovat, že soud na rozdíl od správního orgánu považoval stěžovatelčiny výpovědi za převážně nevěrohodné, ačkoli zároveň označil postup i závěry žalovaného za zcela správné. Jelikož žalovaný ve svém rozhodnutí věrohodnost stěžovatelčiných výpovědí nezpochybňoval, bylo na soudu, aby své závěry přesvědčivě odůvodnil. Tak se ovšem nestalo. Soud navíc na straně 6 a 7 opakovaně uvedl, že stěžovatelka si na jednání policistů nikde nestěžovala, ač na straně 4 popsal její stížnost k řediteli místního oddělení policie a následné vyhrožování řadovými policisty. Tím méně pak může obstát závěr soudu, že stěžovatelčina výpověď je nevěrohodná, protože mohla vědět o možnosti stěžovat si u nadřízených orgánů. Rovněž nesrozumitelné je tvrzení, že stěžovatelka měla možnost přestěhovat se v rámci země původu, neboť se např. vůbec nezabývá tím, zda takovou možnost bez zabaveného dokladu totožnosti a v návaznosti na její osobní poměry reálně měla, a zda by takové řešení nebylo v rozporu se snahou zjistit informace o bratrovi.

[19] Vnitřně rozporné je i hodnocení stěžovatelčina jednání ve vztahu ke snaze zjistit okolnosti bratrova zmizení a místa jeho pobytu. Soud totiž na jedné straně tvrdí, že pokud by stěžovatelka na policii nechodila, neměla by problémy (což je samo o sobě tvrzení opomíjející smysl a účel řízení o udělení mezinárodní ochrany), ale na druhou stranu nevěrohodnost jejích tvrzení dovozuje mj. z toho, že se o místo pobytu bratra nezajímala. V čem spočívá nevěrohodnost a rozporuplnost stěžovatelčiných výpovědí ohledně politických aktivit jejího bratra pak soud neuvedl vůbec; v tomto směru je tedy jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Totéž pak platí o vypořádání žalobní námitky týkající se práva na informace jako práva politického a jeho zohlednění ve stěžovatelčině případě, jelikož ji soud odbyl pouze odkazem na nevěrohodnost [k pojmu nepřezkoumatelnosti rozsudku soudu pro nedostatek důvodů viz rozsudek ze dne 14. 7. 2005, čj. 2 Afs 24/2005 - 44 (publ. též pod č. 689/2005 Sb. NSS), podle něhož „*není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže jen pro nesprávnost odmítnout, ale musí také uvést, v čem konkrétně její nesprávnost spočívá*“].

[20] Jelikož je posouzení meritorních právních otázek krajským osudem nepřezkoumatelné, nemůže se k nim zdejší soud podrobněji vyjádřit. S ohledem na žalobní

námitky bude na krajském soudu, aby se podrobně zabýval posouzením stěžovatelčiny situace a vyhodnotil mj. otázku aplikovatelnosti právního názoru vysloveného v rozsudku zdejšího soudu čj. 2 Azs 45/2008 - 67, publ. též pod č. 1713/2008 Sb. NSS.

VI.

[21] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadený rozsudek zrušil (§ 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s.) a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[22] Krajský soud v Hradci Králové je v dalším řízení vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu v tomto rozsudku vysloveným (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[23] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v dalším řízení (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. července 2010

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu